

INFOPARLAMENT 2022

Kérdések vannak, a válaszokra még várni kell

Az idei, június elején megrendezett Infoparlament konferencián is sokat hallhattak a résztvevők az államigazgatás előtt álló informatikai kihívásokról, feladatokról. Sokkal kevesebb szó esett viszont a kormányzati informatika jelenleg is zajló szervezeti átalakításáról.

VÁGUJHELYI FERENC, NHIT

FORRÁS: INFOTÉR

A kihívásokat leginkább *Vágújhelyi Ferenc*, a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács (NHIT) elnöke fejtette ki. Mint elöljáróban megfogalmazta, az NHIT „az egységes kormányzati informatika őre”, és ebbéli szerepében gondosan ügyel arra, hogy ugyanarra a célra (például a felhasználók azonosítására) ne külön megoldások szülessenek minden szakrendszerben. Ugyanakkor, tette hozzá, „találkozunk a technológiai fejlődésből adódó olyan

kihívásokkal, amelyek hatása az állam és a társadalom működésére ma még nem mérhető fel, így arányos válasz sem adható rájuk”.

Szolgáltatás vagy biztonság?

Az első ilyen problémaként a szolgáltatásbiztonság kérdését emelte ki. Manapság adottnak vesszük, hogy a digitális/internetes szolgáltatások folyamatosan elérhetőek. Az oroszukrán háború azonban megmutatta, hogy ez nincs így. Jó pél-

da erre az Ukrajnából elvitt modern mezőgazdasági gépek esete. Elvinni ugyan el tudták ezeket, ám azt már nem voltak képesek megakadályozni az új „tulajdonosok”, hogy a gyártók a távolból blokkolják azok működését – így a nagy értékű traktor vagy kombajn használhatatlan ócskavas lett.

Mindez azonban sokkal nagyobb léptékben is elképzelhető. Amikor egyre több globális szolgáltatást és szoftvert használ egy ország és annak államigazgatási, gazdasági szereplői, akkor ezek elérhetetlenné tételével gyakorlatilag megbénítható az adott ország működése. Ráadásul, ha széles körű támogatás övezi a lépést (mint például az Oroszország elleni szankciókat), akkor annak globális piaci vagy társadalmi ára elhanyagolható lesz.

Ki az adat?

Szorosan kapcsolódik a fenti kérdéshez az adatszuverenitás problémaköre. Ha csak a mezőgazdaságnál maradunk, fejtette ki Vágújhelyi Ferenc, a mai gépek szinte már mindent mérnek, az adatokat pedig feltölthetik a felhőbe. Azokat ott kiegészítve más (időjárás és egyéb) adatokkal, pontos utasításokat lehet adni a termelőnek, hogy hova mit és mennyit vessen, hogyan gondozza a földet.

A gazdának hasznos, ha a felhőből érkező tanácsokra hallgat – de mi történik, ha egyszer megszakad a szolgáltatás, vagy éppen észrevétlenül hamis adatokat kezd el szolgáltatni? És vajon megtörténhet-e mindez politikai okokból is? – tette fel a kérdést az NHIT elnöke. „Az vigaszt jelenthet, ha a felhő a szövetségesünk joghatálya alatt működik, de fel kell ismernünk, hogy sorsunk irányítása mások kezébe került”, vonta le a konklúziót.

Ezzel együtt is nyilvánvaló, hogy a nagy szállítók kínálatában mind kevesebb a saját adatközpontban futtatható megoldás, így a felhő egyre inkább kényszer lesz. Az ilyen működés viszont „adatalapú gyarmati rendszer működéséhez járulhat hozzá”, fogalmazott Vágújhelyi Ferenc. A szolgáltatók által adott garanciák sokkal inkább jogi, mint műszaki természetűek, így a náluk tárolt adatok megismerésének jogát szinte soha nem veszítik el. A legnagyobb problémát az jelenti, tette még hozzá, hogy az ügyfél valójában nem tudja eldönteni, hogy szolgáltató partnere korrektül jár-e el, és egyre nehezebben tudja műszaki szempontból is áttekinteni az egyre bonyolultabb megoldásokat.

Technológia a joghatóság ellen

Ugyancsak egyszerre vet fel műszaki és jogi kérdéseket a blokklánc alapú rendszerek működése. Ezek a globálisan elosztott hálózatok akkor is működnek, ha egy adott állam jogrendje azt nem támogatja: egy tranzakció, egy okos szerződés akkor is végrehajtható, ha a helyi törvények kifejezetten tiltják. Az állam hatalma egyszerűen nem terjed odáig, hogy az általa erkölcsstelennek vagy károsnak tekintett tranzakciókat, jogügyleteket megakadályozza. Különösen így van ez, ha az ügylet tárgya és ellenértéke is a digitális térben jelenik meg. (Amíg csak befektetésekre használják a blokkláncot, a kihívás még kezelhető, mert a többség előbb-utóbb fizikai jószágra akarja beváltani a rendszerben tárolt értékeit.) Ám amikor a felek szándékait okos szerződésekbe kódolják, és a jogügylet tárgya is csak a virtuális térben létezik, a bírósági ítéletek kikényszerítése gyakorlatilag lehetetlen.

De a fentiek mellett gyakorlatilag minden új technológia megteremti a maga emberi-társadalmi problémáit. A kvantumszámítógép kikezdi az elektronikus titkosítás és hitelesség alapjait, így a jelenleg, tisztán kriptográfiai eljárások helyett más típusú megoldásokra lesz szükség. Az önvezető autók és más autonóm rendszerek a felelősség fogalmának kezelésében jelentenek feladatot, még a jogtudományak is. A mesterséges intelligenciával pedig az a veszély, hogy az emberi történelmet végigkísérő előítéleteket erősíti, ha a humán intelligencia kontrollja nélkül használjuk. A tanító algoritmusok komplexitása és a tanításhoz használt adatok mennyisége miatt viszont az érdemi humán

GÁL ANDRÁS LEVENTE, DIGITÁLIS JÓLÉT PROGRAM

Merre tovább, DJP?

A kormányzati informatikai intézményrendszer átalakulásával kapcsolatban Gál András Leventétől, a Digitális Jólét Program szakmai vezetőjétől hallhatott némi konkrétumot az Infoparlament közönsége. Az már eddig is tudható volt, hogy az új felállásban az újonnan megalakított, Guller Zoltán vezetésével működő Digitális Magyarország Ügynökség (DMÜ) lesz a kormányzati informatikai fejlesztések legfőbb gazdája. Ebbéli szerepében több minisztériumtól is vesz át feladatokat, sőt, háttérintézményeket is – ezek részletei azonban egyelőre nem ismertek.

Annyit elárult Gál András Levente, hogy jelenlegi formájában a hét éve életre hívott Digitális Jólét Program is megszűnik, és az eddigi feladatokat új rendszerben viszik tovább. A Technológiai és Ipari Minisztérium, a Kulturális és Innovációs Minisztérium és a DMÜ között jelenleg is folynak az egyeztetések, hogy a korábban az ITM égisze alá tartozó DJP egyes elemei hova kerüljenek. Ez nem kis munkát jelent, hiszen közel 300 különféle termék (ágazati digitális stratégiák, 5G Koalíció, MI Koalíció, egyebek) sorsát kell meghatározni. A DJP szakmai vezetője azt ígérte, hogy július végéig rendezik ezeket a kérdéseket.

felügyelet lehetősége egyre nehezebb. „Az extrém gyors változások közepette az élhető világ megőrzésére akkor nagyobb az esélyünk, ha a jövő kihívásaira már akkor válaszokat keresünk, amikor azok bekövetkezése még valószínűtlen”, fejezte be Vágújhelyi Ferenc.

Schopp Attila